

Emnenr.

Fylke: Oppland.

Tilleggsspørsmålnr. 6

Herad: Etneidal.

Emne: Folkelege musikkinstrument

Bygdelag: Heile bygdi.

Oppskr. av: Lærer Martin Lundstein

Gard:

(adresse): Bruflat

G.nr.

Br.nr.

A. ~~Merk av om~~ oppskrifta er etter eiga røynsle. i samråd med
kjøpmann O. Lundstein, Bruflat, 83 år.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1

Her seier me ikkje lur, men lu. Lu rulla saman av bork
veit me ikkje av, heller ikkje luar med noko lydskapan-
ø utstyr ved mundingenden. Men bukkehorn med slikt ut-
styr har me sett, ei tynn hornfjerre, fastveira ved munnin-
gen av hornet me dein tråd. Ein mykje sterk lyd kunne ein
då få fram. Sjå teikniggi.

2

Orda halme og harpipe kjenner me ikkje til her. Men hal-
mon brukte dei mykje i gamal tid som navn på eit vanleg
signalhorn av messing. Det er no 60-70 år sidan me sist
høyrdet navnet halmon brukt.

3

Andre slags rangler, enn dei som har vore brukt som leikor
åt born, kjenner me ikkje til. Før laga dei vist slike lei-
kor sjølve. No er det mengdøvis slikt i butikkane. Her
kallar dei slikt enten rangle eller skrangle.

4

Som ungdomsmoro har det vore mykje i bruk å få fram
smell og skrell på ymse vis, t.d. å sputte på peishella,
legge på ei glømed varme i, og so slå med ei oks eller har-
mar. Det kunne smelle som eit lite børseskot. Dette kallast
å slå kolskrell. Å smelle blomen av smellegras mot hand-
baken har smågutane drive mykje med. Blomen av klokkegras
(campanula) brukte dei stundom. Nar guten hadde tömt kake-

2.
eller sukkertøyposen, var det vanleg å blåse den opp med luft
og slå den mot ein vegg el. likn. for å få fram ein bra skrell.
Blant skyssgutar og kôyt^vekar~~er~~ var det for ein heil sport å
få til ein flott svepesmell. Men det var ikkje bratt alle som
fekk han til. Dette hoyrer fortia til. No ser ein aldri ei svepe.
Ved bryllup vart det ofte skote, stundom med borse, men helst
med laust krut, seinare med dynamitt. Det skulde vera til luk-
ke for brureparet. Pinskvelden vart det skote pinsskot på sa-
me måte. Det brukast her den dag i dag. Det er vel for å halde
liv i den gamle skikken, er det von.

5
Serlege lyder eller ulyder til å drive bort vonde andar eller
som hjelp mot sjukdom og ulukkor, kjenner me ikkje til. Det måte
om så er, vera kyrkjeklokka, som dei ringde med, når ein var
bergteken. Den hadde i slike høve ofte vore til hjelp, meinte
mange. Til å drive bort fuglar or åkeren, fuglar og andre
udy r/or hagane, brukte dei ofte noko dei kalla kråkesmelle.

Ei kråkesmelle kunne kven som helst gjera. Det var ein valse,
som vart sveiva rundt med ei sveiv, og som var slik laga at
han fekk to tynne ~~st~~ trespildror til slå mot kvarandre.

Kråkesmella brukte dei ogso til å skreme bort nestar og andre
dyr, som gav seg til omkring stølshusi.